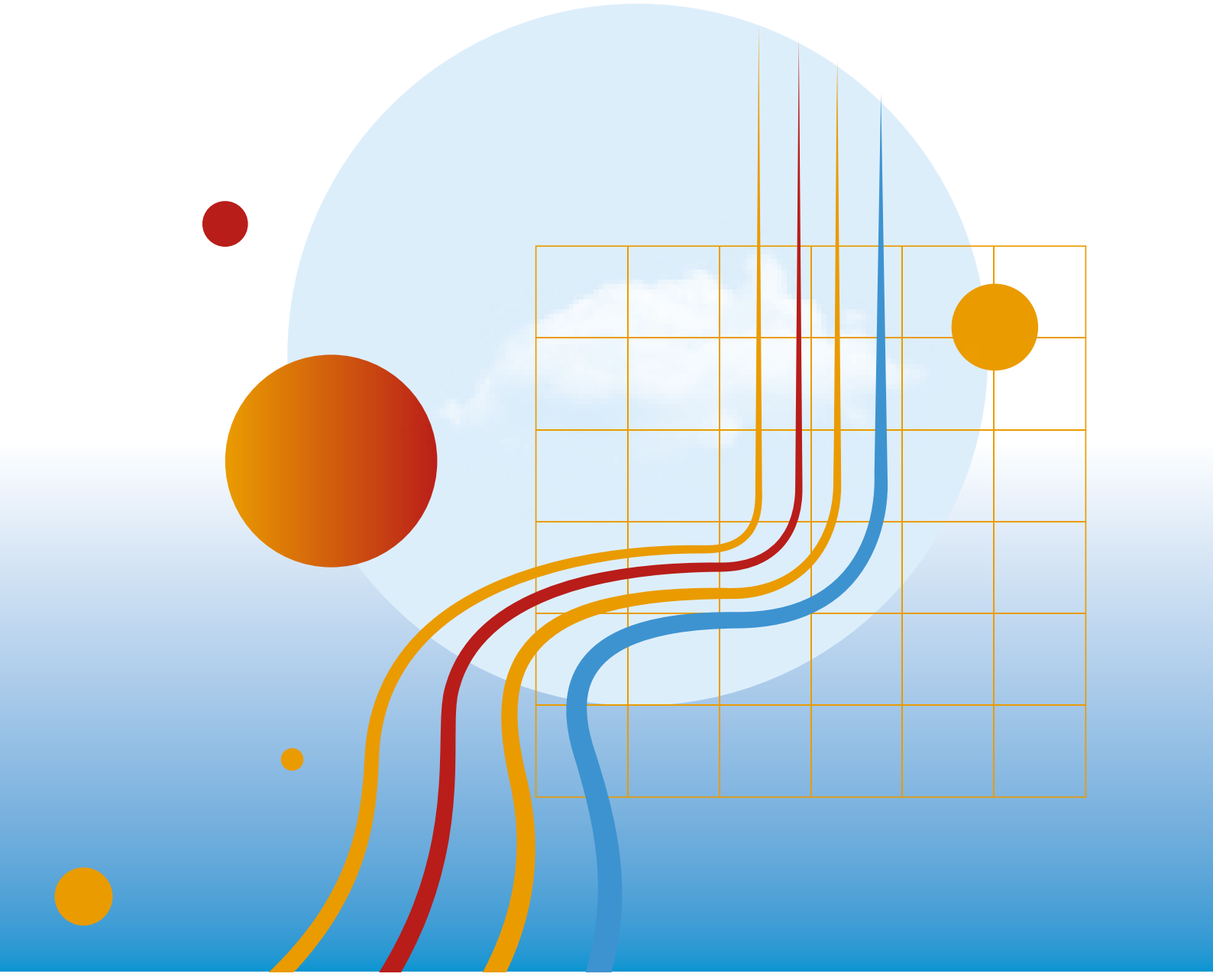
NATIONAAL
COHORTONDERZOEK
ONDERWIJS
van het NRO

Juridisch kader Nationaal Cohortonderzoek Onderwijs

samen onderwijs versterken
NRO

Inhoud

1. Inleiding 3

2. Begrippen en werking AVG 4

3. Juridisch kader basisbestand NCO 10
   - 3.1 Registerdata CBS 10
   - 3.2 Koppeling met LVS-gegevens 11
   - 3.3 Inspectiegegevens 13
   - 3.4 Gekoppeld virtueel NCO-bestand 13

4. Juridisch kader aanvullende onderzoeken NCO 14
   - 4.1 Aanvullende thematische modules NCO 14
   - 4.2 Aanvullende open modules NCO 14
   - 4.3 Peilingsonderzoeken (door de Inspectie) 15
   - 4.4 Toestemming aanvullende onderzoeken NCO 15

5. Verwerking van bijzondere persoonsgegevens 16

6. Rechten van de betrokkene bij verwerking van persoonsgegevens voor onderzoek 18

Bijlage 1
Beschrijving gegevens BRON 20

Bijlage 2
Relevante wettelijke bepalingen voor verwerkingsverantwoordelijken voor het NCO 23

Bijlage 3
Overeenkomst NRO en schoolbesturen over levering LVS- gegevens voor NCO 27

Bijlage 4
Het verstrekken van LVS-gegevens voor het Nationaal Cohortonderzoek Onderwijs en de informatievoorziening aan ouders: Informatie voor de betrokken scholen 29

Bijlage 5
Informatie voor ouders over gebruik van persoonsgegevens LVS voor NCO 32

1. Inleiding

Het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO), onderdeel van de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO), financiert en ondersteunt het Nationaal Cohortonderzoek Onderwijs (NCO). Het NRO beoogt met het NCO meer inzicht te creëren in het functioneren van het onderwijsstelsel en de ontwikkeling van scholen en leerlingen.

Daartoe combineert het NCO gegevens uit de Basisregistratie Onderwijs (BRON) van de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO), gegevens uit registers van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), gegevens uit de leerling- en onderwijsvolgsystemen (LOVS, meestal afgekort: LVS), gegevens over scholen afkomstig van DUO en Inspectie voor het Onderwijs (Inspectie) en landelijk representatieve onderzoeken, binnen de beveiligde omgeving van het CBS. Deze gecombineerde databestanden zijn beschikbaar voor wetenschappelijk onderzoek en resulteren in rapportages voor individuele scholen die worden geleverd aan schoolbesturen. Het NCO richt zich primair op schoolbesturen, omdat zij het bevoegd gezag zijn en primair worden geadresseerd in de onderwijswetgeving. Tegelijkertijd levert het NCO dus rapporten op voor individuele scholen binnen het bestuur.

Het NCO wordt uitgevoerd overeenkomstig geldende wet- en regelgeving. In een eerder stadium heeft het NRO advies ingewonnen van Privacycare over hoe het NCO kon voldoen aan de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp).[1] Sinds 25 mei 2018 is de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) in werking getreden. Daarnaast geldt in Nederland de Uitvoeringswet AVG. Deze notitie is tot stand gekomen met gebruik van het advies van Privacycare, maar met aanpassingen daarop naar aanleiding van de AVG en UAVG en op basis van nieuwe inzichten (op basis van onder andere wetscommentaren van prof. G.J. Zwenne en H.H. de Vries bij de (U)AVG, en de handleiding van het Ministerie van Justitie en Veiligheid).[2]

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 worden de relevante begrippen uit de AVG toegelicht in relatie tot het NCO. Vervolgens gaat hoofdstuk 3 in op de samenstelling van het NCO-basisbestand en de daarbij behorende verwerkingsgrondslag, hoofdstuk 4 behandelt de AVG-aspecten bij aanvullende NCO modules en hoofdstuk 5 gaat in op de aandachtspunten bij het verwerken van bijzondere persoonsgegevens. Tot slot gaat hoofdstuk 6 in op de rechten van betrokkenen.

Vragen of meer weten?

Als u vragen heeft of meer wil weten, dan kunt u contact opnemen door een e-mail te versturen naar info@nationaalcohortonderzoek.nl.

1 Krabben, *Onderzoek verwerking leerlinggevens ten behoeve van het NCO*, Privacycare mei 2017.
2 G.J. Zwenne & P.C. Knol (red.), *Tekst & Commentaar Privacy- en telecommunicatierecht, inclusief AVG en UAVG, online 2019*.

2. Begrippen en werking AVG

Allereerst moet er onderscheid gemaakt worden tussen verschillende typen onderzoeksdata om het juridische regime te kunnen bepalen. Er zijn drie categorieën gegevens te onderscheiden met bijbehorende regime:

- Onderzoeksgegevens die geen persoonsgegevens zijn (AVG niet van toepassing). Deze onderzoeksgegevens hebben geen betrekking op individuen, ze zijn anoniem. Dit betekent dat individuen niet of niet meer identificeerbaar zijn, of slechts met disproportioneel gebruik van geld, mankracht of middelen te achterhalen, bijvoorbeeld door vele dagen computerwerk (overweging 26 AVG);
- Persoonsgegevens (AVG van toepassing). Dit betreft alle informatie over een geïdentificeerde of identificeerbare natuurlijke persoon ('de betrokkene') (art. 4 lid 1 AVG). Daartoe behoren ook gepseudonomiseerde persoonsgegevens (overweging 26, 28-29 AVG);
- Bijzondere persoonsgegevens (AVG van toepassing inclusief het verwerkingsverbod van bijzondere persoonsgegevens tenzij een uitzondering van toepassing is). Bijzondere persoonsgegevens zijn persoonsgegevens met betrekking tot ras of etnische afkomst (inclusief huidskleur, nationale afkomst), politieke opvattingen, religieuze of levensbeschouwelijke overtuigingen, of het lidmaatschap van een vakbond, genetische gegevens, biometrische gegevens met het oog op de unieke identificatie van een persoon (zoals herkenbare personen op foto's en in films), of gegevens over gezondheid (fysiek of mentaal, ruim te interpreteren, betreft verleden, heden en toekomst), of gegevens met betrekking tot iemands seksueel gedrag of seksuele gerichtheid (artikel 9 lid 1 AVG, art. 4 lid 13, 14 AVG, overweging 51 AVG).

Gezondheidsgegevens

Gegevens over de gezondheid van een leerling of het vermelden van een afspraak bij een psycholoog zijn bijvoorbeeld bijzondere persoonsgegevens. Scholen kunnen gezondheidsgegevens verwerken voor zover de verwerking met het oog op de speciale begeleiding van leerlingen of het treffen van bijzondere voorzieningen in verband met hun gezondheidstoestand noodzakelijk is (art. 30 lid 2 sub a UAVG).

Persoonsgebonden nummer

Persoonsgebonden nummers dienen ter identificatie van individuen. Art. 46 UAVG beperkt het gebruik van wettelijke persoonsnummers tot de uitvoering van de betreffende wet dan wel voor doeleinden bij wet bepaald. Over het algemeen wordt in Nederland het burgerservicenummer (BSN) gebruikt (zie Wet algemene bepalingen burgerservicenummer). Art. 34 CBS-wet geeft mogelijkheid voor het CBS om het BSN op te nemen in de registers. Het onderwijs kent ook persoonsgebonden nummers voor leerlingen (onderwijsnummers), die in BRON worden opgenomen en vervolgens aan het CBS kunnen worden verstrekt (art. 22 Wet register onderwijsdeelnemers). Dit is een pseudoniem waarmee de individuele leerling kan worden herkend en de koppeling kan worden gemaakt.

Schoolbesturen en het CBS zijn als verwerkingsverantwoordelijke wettelijk bevoegd om het onderwijsnummer te verwerken. Het CBS zet het onderwijsnummer om naar een unieke persoonsid (pseudoniem) wat onderzoekers mogen verwerken binnen de beveiligde omgeving van het CBS. Bij de levering van gegevens uit leerlingvolgsystemen aan het CBS wordt het onderwijsnummer ook verzonden. Softwareleveranciers mogen (als 'verwerker') dit gegeven verwerken ten behoeve van schoolbesturen ('verwerkingsverantwoordelijke').

Verwerking van persoonsgegevens

Onderzoek met persoonsgegevens is het 'verwerken' van persoonsgegevens in de zin van art. 4 lid 2 AVG. 'Verwerken' betreft zowel het verzamelen, vastleggen, ordenen, structureren, opslaan, bijwerken of wijzigen, opvragen, raadplegen, gebruiken, verstrekken door middel van doorzending, verspreiden of op andere wijze ter beschikking stellen, aligneren of combineren, afschermen, wissen of vernietigen van gegevens.

Verwerkingsverantwoordelijkheid

De verwerkingsverantwoordelijke is de (publieke of private) organisatie die alleen of samen met anderen, het doel van en de middelen voor de verwerking van persoonsgegevens vaststelt (art. 4 lid 7 AVG). Dit kan eventueel in de wetgeving worden vastgelegd (voor onderwijsonderzoek is op dit moment geen specifieke wetgeving voorhanden).
Verwerkingsverantwoordelijken voor NCO zijn:

- CBS;
- NRO (NWO);
- Schoolbesturen (voor zover het de toelevering van LVS-gegevens betreft en onderzoeken waar zij zelf (mede) initiatief toe nemen);
- Onderzoeksinstelling(en) (voor aanvullende modules);
- Inspectie van het Onderwijs (voor zover het de peilingsonderzoeken betreft).

Verwerker van persoonsgegevens

De verwerker is de (publieke of private) organisatie die ten behoeve van de verwerkingsverantwoordelijke persoonsgegevens verwerkt (art. 4 lid 8 AVG).

Ontvanger van persoonsgegevens

De (publieke of private) organisatie aan wie de persoonsgegevens worden verstrekt (art. 4 lid 9 AVG).

Derde partij

Een persoon of organisatie die niet de betrokkene is, noch de verwerkingsverantwoordelijke, noch de verwerker (art. 4 lid 10 AVG).

Regeling bij meerdere verwerkingsverantwoordelijken

Wanneer er meerdere partijen verwerkingsverantwoordelijke zijn moet er een regeling (in de vorm van een overeenkomst) worden opgesteld met verantwoordelijkheden voor nakoming van verplichtingen in de AVG (art. 26 AVG). Dat betreft:

- Welke rol de verwerkingsverantwoordelijken vervullen;
- De verhouding tussen de verwerkingsverantwoordelijken en de betrokkenen;
- Uitoefening van de rechten van de betrokkene;
- Verplichtingen om informatie te verstrekken;
- Optie: contactpunt voor betrokkenen.

Beginselen voor verwerking persoonsgegevens

- Rechtmatigheid, behoorlijkheid en transparantie (art. 5 lid 1 sub a AVG);
- Doelbinding (waaronder ook verdere verwerking van persoonsgegevens voor wetenschappelijk onderzoek) (art. 5 lid 1 sub b jo. art. 89 lid 1 AVG);
- Minimale gegevensverwerking (beperkt tot wat noodzakelijk is voor de doeleinden) (art. 5 lid 1 sub c jo. art.89 lid 1 AVG):
  - Technische en organisatorische maatregelen nodig om gegevensverwerking te minimaliseren;
  - Mogelijk door pseudonimisering, mits doelen dan nog kunnen worden verwezenlijkt.
- Juistheid van persoonsgegevens (art. 5 lid 1 sub d AVG):
- Opslagbeperking, maar voor wetenschappelijk onderzoek langere opslag mogelijk mits passende technische en organisatorische maatregelen om rechten en vrijheden van de betrokkene te beschermen (art. 5 lid 1 sub e AVG), hangt samen met beginsel van integriteit en vertrouwelijkheid (art. 5 lid 1 sub f AVG):
  - Voor NCO zijn deze maatregelen genomen via de samenwerking met het CBS die hiervoor de infrastructuur levert;
  - Voor overige onderzoeken zullen de onderzoeksinstellingen moeten kunnen aantonen dat ze de vereiste maatregelen getroffen hebben.

Verantwoordingsplicht

De verwerkingsverantwoordelijke moet aan kunnen tonen dat de beginselen voor verwerking van persoonsgegevens worden nageleefd (art. 5 lid 2 AVG). Dit betreft het volgende:

- Verplichting om een register bij te houden van de verwerkingen, met doeleinden en bewaartermijnen;
- Gegevensbeschermingseffectbeoordeling (privacy impact assessment, PIA):
  - Beoordeling van waarborgen, maatregelen en mechanismen voor bescherming van persoonsgegevens.

Verzameling van nieuwe persoonsgegevens / verdere verwerking van bestaande persoonsgegevens

Voor de mogelijkheden binnen de AVG om onderzoeksgegevens te verwerken maakt het verschil of nieuwe persoonsgegevens worden verzameld of bestaande persoonsgegevens verder verwerkt worden.

Verzameling van nieuwe persoonsgegevens, zoals:

- Vragenlijsten.

Verdere verwerking van bestaande gegevens, zoals:
- LVS-gegevens;
- Andere administratieve gegevens bij scholen.

Rechtmatigheid van de verwerking

De verwerking van persoonsgegevens voor onderzoek is alleen rechtmatig bij het voldoen aan één van de volgende voorwaarden (art. 6 lid 1 AVG):
- Toestemming betrokkene;
- Wettelijke verplichting;
- Taak van algemeen belang;

Daarnaast is er sprake van rechtmatige *verdere verwerking* van de persoonsgegevens wanneer er sprake is van verdere verwerking van persoonsgegevens voor statische of wetenschappelijke doeleinden en de oorspronkelijke verwerking rechtmatig is (via art. 5 lid 1 sub b jo. art. 89 AVG, zie commentaar bij art. 89 AVG). Daarbij moet worden voldaan aan de eis dat de verdere verwerking van persoonsgegevens verenigbaar moet zijn met de doeleinden waarvoor de gegevens aanvankelijk zijn verzameld (art. 6 lid 4 AVG). De betrokkene moet voordat de gegevens voor een ander doel verder worden verwerkt door de verwerkingsverantwoordelijke hierover worden geïnformeerd (art. 13 lid 3 en art. 14 lid 4 AVG). De betrokkene moet met name worden geïnformeerd over de doeleinden van de verdere verwerking en over zijn rechten, waaronder het recht om bezwaar te maken (overweging 50).

Toestemming van de betrokkene als grondslag voor verwerking persoonsgegevens

Betekenis van toestemming (art. 4 lid 11 AVG):
- Vrije wilsuiting (vrijheid om zonder intimidatie of dwang te besluiten);
- Specifieke en geïnformeerde wilsuiting (reikwijdte en gevolgen van gegevensverwerking moeten duidelijk zijn);
- Duidelijke actieve handeling (schriftelijke verklaring, klikken op een vakje op een website of mondelinge verklaring).

Voorwaarden voor toestemming:
- Verwerkingsverantwoordelijke moet kunnen aantonen dat de betrokkene toestemming heeft gegeven;
- Wanneer de betrokkene toestemming geeft voor meerdere zaken dan moeten die duidelijk te onderscheiden zijn.

Toepassing op onderwijsonderzoek:

Bij respondenten onder de 16 jaar is in beginsel toestemming van de wettelijk vertegenwoordiger (ouder of voogd) nodig. Het blijkt in de praktijk voor grootschalige, landelijk representatieve onderzoeken vaak zeer ingewikkeld om toestemming van elke individuele ouder of de leerling te krijgen. Daarnaast is met betrekking tot bepaalde onderzoeken nu al de grondslag “wettelijke verplichting” of “taak van algemeen belang mogelijk” (in plaats van het toestemmingsvereiste).

Wettelijke verplichting of taak van algemeen belang als grondslag voor verwerking persoonsgegevens

Een wettelijke verplichting of taak van algemeen belang van de verwerkingsverantwoordelijke voor de verwerking van persoonsgegevens zijn mogelijke grondslagen voor verwerking van persoonsgegevens.

Betekenis van wettelijke verplichting of rechtsgrond[3] (overweging 40, 41, 45[4] AVG):

- Hoeft geen wet te zijn die door het parlement is vastgesteld;
- Wetgeving moet duidelijk en nauwkeurig zijn, met voorspelbare toepassing;
- Het hoeft geen specifieke wetgeving te zijn voor bepaalde verwerking van persoonsgegevens (specifieke wetgeving is een optie, die is nu niet beschikbaar voor onderwijsonderzoek);
- Ruimer geformuleerde wettelijke zorgplicht is ook mogelijk.

Beveiligingseisen

Art. 32 AVG vereist passende technische en organisatorische maatregelen voor beveiliging van de persoonsgegevens. Daarbij wordt rekening gehouden met de stand van de techniek, de uitvoeringskosten, alsook met de aard, de omvang, de context en de verwerkingsdoeleinden en de qua waarschijnlijkheid en ernst uiteenlopende risico's voor de rechten en vrijheden van personen.

Deze maatregelen omvatten onder meer het volgende:

a. de pseudonimisering en versleuteling van persoonsgegevens;
b. het vermogen om op permanente basis de vertrouwelijkheid, integriteit, beschikbaarheid en veerkracht van de verwerkingssystemen en diensten te garanderen;
c. het vermogen om bij een fysiek of technisch incident de beschikbaarheid van en de toegang tot de persoonsgegevens tijdig te herstellen;
d. een procedure voor het op gezette tijdstippen testen, beoordelen en evalueren van de doeltreffendheid van de technische en organisatorische maatregelen ter beveiliging van de verwerking.

Bij de beoordeling van het passende beveiligingsniveau wordt met name rekening gehouden met de verwerkingsrisico's, vooral als gevolg van de vernietiging, het verlies, de wijziging of de ongeoorloofde verstrekking van of ongeoorloofde toegang tot doorgezonden, opgeslagen of anderszins verwerkte gegevens, hetzij per ongeluk hetzij onrechtmatig (art. 32 lid 2 AVG).

3 Commentaar H.H. de Vries: De verordening schrijft niet voor dat voor elke afzonderlijke verwerking specifieke wetgeving vereist is. Er kan worden volstaan met wetgeving die als basis fungeert voor verscheidene verwerkingen. De verwerking van persoonsgegevens kan ook een basis vinden in een ruimer geformuleerde wettelijke zorgplicht. In dat geval heeft de verwerkingsverantwoordelijke een grotere eigen verantwoordelijkheid bij het beoordelen van de noodzakelijkheid van de verwerking in het licht van het voldoen aan de wettelijke verplichting. Op dit punt verandert het wettelijk kader, zoals dat gold onder de Privacyrichtlijn 1995 en de Wbp niet. Een voorbeeld is de zorgplicht van financiële instellingen om zich te verdiepen in de positie van een cliënt, alvorens een relatie aan te gaan en bijvoorbeeld krediet te verlenen.

4 Overweging 45 AVG: Indien de verwerking wordt verricht omdat de verwerkingsverantwoordelijke hiertoe wettelijk is verplicht of indien de verwerking noodzakelijk is voor de vervulling van een taak van algemeen belang dan wel voor een taak in het kader van de uitoefening van het openbaar gezag, dient de verwerking een grondslag te hebben in het Unierecht of het lidstatelijke recht. Deze verordening schrijft niet voor dat voor elke afzonderlijke verwerking specifieke wetgeving vereist is. Er kan worden volstaan met wetgeving die als basis fungeert voor verscheidene verwerkingen op grond van een wettelijke verplichting die op de verwerkingsverantwoordelijke rust, of voor verwerking die noodzakelijk is voor de vervulling van een taak van algemeen belang dan wel voor een taak in het kader van de uitoefening van het openbaar gezag.

Het aansluiten bij een goedgekeurde gedragscode als bedoeld in artikel 40 AVG of een goedgekeurd certificeringsmechanisme als bedoeld in artikel 42 AVG kan worden gebruikt als element om aan te tonen dat dat de vereisten worden nageleefd (art. 32 lid 3 AVG).

De verwerkingsverantwoordelijke en de verwerker treffen maatregelen om ervoor te zorgen dat iedere natuurlijke persoon die handelt onder het gezag van de verwerkingsverantwoordelijke of van de verwerker en toegang heeft tot persoonsgegevens, deze slechts in opdracht van de verwerkingsverantwoordelijke verwerkt, tenzij hij daartoe Unierechtelijk of lidstaatrechtelijk is gehouden (art. 32 lid 4 AVG).

Toepassing NCO

Wanneer de gegevens worden aangeleverd op veilige versleutelde wijze conform de richtlijnen van het CBS en bij het CBS conform de eigen wetgeving en richtlijnen beveiligd worden zal dat gedeelte van de beveiliging passend zijn.

Ook dient de beveiliging van de applicatie (het LVS) waaruit de leerlinggegevens worden geselecteerd passend te zijn. Nu is geconstateerd dat het LVS bij de scholen bijzondere persoonsgegevens van leerlingen bevat, daarin het BSN of onderwijsnummer verwerkt wordt en er sprake is van een bijzondere geheimhoudingsplicht van de scholen ten aanzien van de gegevens in de registratie, is een hoog beveiligingsniveau noodzakelijk.

Verder dienen onderzoeksinstellingen in het kader van het NCO passende beveiligingsmaatregelen te treffen wanneer zij persoonsgegevens verwerken, bijvoorbeeld bij het verzamelen van data voor moduleonderzoek via vragenlijsten. Verder dient dit onderdeel te zijn voorzien van afspraken met NWO-NRO, schoolbesturen en het CBS.

3. Juridisch kader basisbestand NCO

3.1 Registerdata CBS

Het CBS is een zelfstandig bestuursorgaan dat onder de politieke verantwoordelijkheid valt van de Minister van Economische Zaken en Klimaat (EZK) en tot taak heeft om van overheidswege statistisch onderzoek te verrichten ten behoeve van praktijk, beleid en wetenschap en het openbaar maken van de op grond van zodanig onderzoek samengestelde statistieken (art. 2 en art. 3 CBS- wet). De wettelijke grondslag voor het CBS is de CBS-wet, waarin het CBS exclusieve taken krijgt toegekend en bepalingen zijn opgenomen in aanvulling op de AVG en UAVG. Hoofdstuk 5 van de CBS-wet regelt de verwerving en het gebruik van gegevens door het CBS. Artikel 33 regelt de bevoegdheid van het CBS om gebruik te maken van de registraties van overheidsinstellingen, of bij algemene maatregel van bestuur aangewezen rechtspersonen. Dit betreft onder andere de gegevens uit het basisregister onderwijs (BRON) (art. 22 Wet register onderwijsdeelnemers). Het CBS mag ook bijzondere persoonsgegevens verwerken (art. 35 CBS-wet).

Het CBS gebruikt deze gegevens uitsluitend voor statistische doeleinden en verstrekt deze gegevens niet aan anderen (art. 37 CBS-wet), tenzij de uitzonderingsbepaling van toepassing is voor verstrekking van gegevens aan andere diensten, organisaties of instellingen (zoals genoemd in art. 41 CBS-wet). Voor wetenschappelijk onderzoek zijn dit de volgende organisaties:

- Universiteiten (in de zin van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek);
- Bij wet ingestelde organisaties of instellingen voor wetenschappelijk onderzoek;
- Planbureaus;
- Onderzoeksafdelingen van ministeries en andere diensten, organisaties en instellingen.

Daarbij neemt het CBS passende maatregelen om herkenning van afzonderlijke personen, huishoudens, ondernemingen of instellingen te voorkomen. Het CBS maakt hiervoor gebruik van een output controle waarbij het niet mogelijk is om gegevens te publiceren over eenheden van, in het geval van NCO, minder dan 6 personen. Dat geldt ook voor de openbaarmaking van gegevens, behalve wat betreft ondernemingen of instellingen waarbij er een gegronde reden is om aan te nemen dat bij de betrokken onderneming of instelling geen bedenkingen bestaan tegen de openbaarmaking. De gedragscode van het CBS is in dit kader ook relevant (zie https://www.cbs.nl/nl-nl/over-ons/organisatie/jaarverslag/gedragscode).

Voor het NCO vormen de statistische bestanden van het CBS de basis. Deze bestanden betreffen het BRON en andere registraties van het CBS. Hierboven genoemde artikelen in de CBS-wet geven de grondslag voor verwerking van deze persoonsgegevens, inclusief bijzondere persoonsgegevens. Het CBS en het NRO hebben een overeenkomst gesloten over het gebruik van microdata ten behoeve van het NCO. Onderzoekers kunnen gebruik maken van deze persoonsgegevens op grond van en in overeenstemming met genoemde regels van het CBS.

BRON

Het BRON bevat de volgende persoonsgegevens van leerlingen en onderwijsdeelnemers in het primair onderwijs, speciaal onderwijs, voortgezet onderwijs, middelbaar beroepsonderwijs of hoger onderwijs (zie ook bijlage 1):

- onderwijsnummer (het CBS vervangt dit door een willekeurig en betekenisloos persoonsid- nummer);
- daarbij is een koppeling mogelijk met de Basisregistratie personen (BRP):
  - geslachtsnaam, voornamen, geboortedatum, geboorteland, geslacht, overlijdensdatum, geboorteland moeder en geboorteland vader;
  - de gegevens over de nationaliteit;
  - de gegevens over het verblijf in Nederland en het vorige verblijf buiten Nederland en over het vertrek uit Nederland en het vorige verblijf buiten Nederland;
  - de gegevens over het verblijfsrecht van de vreemdeling.
- gegevens over in- en uitschrijving in de verschillende onderwijssectoren en het gevolgde soort onderwijs;
- de uitslag van de centrale eindtoets of andere eindtoets in het basisonderwijs;
- de uitslag van de examens en het behaalde diploma in het voortgezet onderwijs;
- en andere gegevens (zie verder bijlage 1).

Deze persoonsgegevens komen terecht bij het CBS in een zogeheten stromenbestand.

SSB

Het CBS heeft een stelsel van Sociaal Statistische Bestanden (SSB). Het SSB bevat databestanden met gegevens over personen, uitkeringen, banen, inkomen, opleidingen, huishoudens, huizen, ruimtelijke indelingen en nog veel meer. Het leeuwendeel van de gegevens is via secundaire waarneming verkregen, dat wil zeggen door het verkrijgen van registers van externe instanties. De rest is via primaire waarneming (waarneming via enquêtering door het CBS) verkregen. De gegevens in het SSB zijn hoofdzakelijk gebaseerd op registraties. Echter, ook gegevens uit de Enquête beroepsbevolking (EBB) maken onderdeel uit van het SSB.[5]

Deze bestanden bevatten persoonsgegevens, waaronder ook bijzondere persoonsgegevens. Het CBS pseudonomiseert deze gegevens door het BSN te vervangen door een betekenisloos en willekeurig volgnummer. De totstandkoming van de SSB staat op zichzelf los van NCO. Deze bestanden worden bewerkt (opgeschoond) en gekoppeld tot het (virtuele) beperkt toegankelijke NCO-bestand voor bepaalde doeleinden van het NCO.

3.2 Koppeling met LVS-gegevens

Het NCO beoogt toets gegevens uit het LVS van schoolbesturen te koppelen aan bestaande registerdata bij het CBS. Het betreft gegevens in het LVS over de prestaties van leerlingen in het regulier basisonderwijs en het voortgezet onderwijs.

5 Zie voor meer informatie: https://www.cbs.nl/nl-nl/onze-diensten/methoden/onderzoeksomschrijvingen/korte- onderzoeksbeschrijvingen/stelsel-van-sociaal-statistische-bestanden--ssb--.

Wettelijke grondslag primaire gegevensverwerking LVS

Schoolbesturen in het primair onderwijs dragen zorg voor de kwaliteit van het onderwijs (art. 10 Wpo, vgl. art. 19 WEC voor speciaal onderwijs) en bewaken dat leerlingen een ononderbroken ontwikkelingsproces kunnen doorlopen en dat het onderwijs wordt afgestemd op de voortgang in de ontwikkeling van leerlingen, mede met behulp van het leerling- en onderwijsvolgsysteem (met verwijzing naar art. 8 Wpo, vgl. art. 11 lid 7 en 8, art. 21 lid 4 sub a WEC). Ze rapporteren over de vorderingen van de leerlingen aan de ouders (art. 11 Wpo, vgl. art. 20 WEC). Art. 8 lid 6 en 7 Wpo (vgl. art. 11 lid 7 en 8 WEC) verplicht scholen voor primair onderwijs om een LVS te hebben voor in ieder geval Nederlandse taal, rekenen en wiskunde met toetsen die zijn goedgekeurd door een onafhankelijke commissie. Deze wettelijke verplichting van een LVS geldt niet voor het voortgezet onderwijs. Wel geldt de algemene verplichting voor het zorgdragen voor onderwijskwaliteit door schoolbesturen (art. 23a Wvo) en om aan leerlingen, ouders en verzorgers te rapporteren over de vorderingen van leerlingen (art. 23b Wvo).

Inhoud van LVS

In het LVS registreren scholen de vorderingen van leerlingen, groepen/klassen en van de school als geheel. Er bestaan verschillende leerlingvolgsystemen. Scholen mogen zelf bepalen welk LVS zij gebruiken met bijbehorende toetsen (die voor wat betreft het primair onderwijs moeten zijn goedgekeurd door een onafhankelijke commissie). De informatie uit het LVS gebruikt de school voor het onderwijskundig rapport (art. 42 Wpo). In het LVS registreren scholen naast de prestaties van leerlingen ook andere informatie over deontwikkeling, het welbevinden en het gedrag van leerlingen en de context en achtergrond van leerlingen en hun ouders. Voor de basis van het NCO zijn echter alleen de schoolprestaties van leerlingen relevant.

Levering gegevens toets prestaties LVS aan CBS

Het NRO en het CBS doen een verzoek aan schoolbesturen om LVS-gegevens over toets prestaties aan te leveren voor koppeling aan het NCO-bestand bij het CBS. De toets prestaties van leerlingen betreffen gewone ('niet-bijzondere') persoonsgegevens. Als iemand niet goed of juist heel goed scoort op genoemde vaardigheden is dit op zichzelf namelijk geen gegeven over gezondheid dat een 'bijzonder' persoonsgegeven is.

Gelet op het feit dat deze gegevens op een rechtmatige manier zijn verwerkt door de schoolbesturen en de verdere verwerking van de persoonsgegevens is toegestaan op grond van artikel 5 lid 2 jo. artikel 89 AVG is er geen toestemming vereist van de ouders of de leerlingen voor de verdere verwerking. Wel moeten de ouders door het schoolbestuur geïnformeerd worden en hebben zij het recht op bezwaar tegen verwerking van de persoonsgegevens van hun kinderen voor het NCO.

Schoolbesturen zijn niet verplicht om gehoor te geven aan het verzoek van het NRO en het CBS om de LVS-gegevens te delen. Zij kunnen zich vrijwillig aansluiten bij het NCO. De schoolbesturen zijn verwerkingsverantwoordelijke voor de LVS-gegevens en moeten naleving van de AVG borgen voor deze gegevens. De verwerkingsverantwoordelijken voor het koppelen van het LVS aan het NCO zijn het CBS, het NRO (NWO) en de schoolbesturen. Deze partijen sluiten een overeenkomst (regeling voor gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijken) ten behoeve van de koppeling van gegevens over de toets prestaties van leerlingen voor het NCO bij het CBS.

Voor doorlevering van de LVS-gegevens zijn softwareleveranciers als 'verwerker' verantwoordelijk. Dit kunnen zij doen vanuit hun bestaande verwerkersovereenkomst met schoolbesturen ('verwerkingsverantwoordelijke').

Eventueel kunnen schoolbesturen hiervoor een aanvullende verwerkersovereenkomst afsluiten met de softwareleverancier.

3.3 Inspectiegegevens

Op verzoek van het NRO zal het CBS in de toekomst gegevens ontvangen van de Inspectie van het Onderwijs (Inspectie). Deze bestanden bevatten geen persoonsgegevens, maar wel gegevens op het niveau van de onderwijsinstellingen, die als zodanig herkenbaar zijn. Het gaat onder andere om gegevens als denominatie van de school, onderwijsinstellingsstructuur, gemeentecode van de onderwijsinstelling, stedelijkheid van de gemeente van de onderwijsinstelling, aantal scholen dat valt onder een bestuur, percentage gewichtenleerlingen, achterstandsscore, schoolgrootte, grootte van de afdeling, armoedeprobleemcumulatiegebied, percentage bevoegde leerkrachten en ziekteverzuim of gegevens uit de onderzoeken die de Inspectie uitvoert (niet in het kader van het toezicht op individuele scholen, maar op de kwaliteit van het onderwijsstelsel).
De gegevens worden door het CBS gekoppeld aan het beperkt toegankelijke scholenbestand. Het CBS vervangt de identificatie (BRIN-vestiging code) door een betekenisloze school-id.

3.4 Gekoppeld virtueel NCO-bestand

Op verzoek van het NRO zal het CBS via een speciaal daartoe geschreven computercode een koppeling mogelijk maken van persoonsgegevens uit het BRON stromenbestand, de SSB bij het CBS, de toets gegevens van leerlingen uit het LVS en de schoolgegevens van de Inspectie, om zo te komen tot een virtuele gegevensbron voor het NCO. Dit heet het beperkt toegankelijke NCO- bestand (NCO-basisbestand), wat niet in fysieke vorm bestaat. De hier genoemde code wordt bewaard in een afgeschermde en beveiligde omgeving en is alleen toegankelijk voor, en wordt alleen bewerkt door, daartoe bevoegde medewerkers van het CBS.

4. Juridisch kader aanvullende onderzoeken NCO

4.1 Aanvullende thematische modules NCO

Het NRO zal op verzoek van de minister van OCW ook aanvullende thematische modules bij het NCO uitzetten op specifieke thema's, zoals leerlingen met ondersteuningsbehoeften, sociaal- emotionele ontwikkeling, speciaal onderwijs, voor- en vroegschoolse educatie. Voor de aanvullende modules bij het NCO zullen onderzoeksinstellingen aanvullende onderzoeksgegevens verwerken. Het kan hier zowel gaan om de verzameling van nieuwe onderzoeksgegevens als het verder verwerken van (administratieve) gegevens. Deze gegevens worden gekoppeld aan het NCO- basisbestand bij het CBS. De aanvullende gegevens betreffen mogelijk bijzondere persoonsgegevens, afhankelijk van het thema van het onderzoek. Voor verwerking van bijzondere persoonsgegevens gelden aanvullende eisen (zie hieronder).

Als verwerkingsverantwoordelijken gelden opnieuw het NRO (NWO) en het CBS. Daarnaast is de onderzoeksinstelling die verantwoordelijk is voor uitvoering van het onderzoek ook verwerkingsverantwoordelijke. Het CBS is verwerkingsverantwoordelijke voor zover het de koppeling van de aanvullende gegevens aan het NCO-basisbestand betreft. Schoolbesturen kunnen ook verwerkingsverantwoordelijke zijn, namelijk in het geval dat zij mede het onderzoeksdoel en de middelen van het onderzoek bepalen, bijvoorbeeld door als medeaanvrager op te treden.

De grondslag voor rechtmatige gegevensverwerking zal per thematische module bepaald moeten worden, onder anderen om te bepalen of er toestemming gevraagd moet worden of dat een mogelijkheid tot bezwaar voldoende is.

4.2 Aanvullende open modules NCO

Het NRO zal ook aanvullende open modules bij het NCO uitzetten. Voor de aanvullende modules bij het NCO zullen onderzoeksinstellingen aanvullende onderzoeksgegevens verwerken. Het kan hier zowel gaan om de verzameling van nieuwe onderzoeksgegevens als het verder verwerken van (administratieve) gegevens. Deze gegevens betreffen mogelijk bijzondere persoonsgegevens, afhankelijk van het onderwerp van het onderzoek.

Voor de open modules gaat het initiatief voor het onderzoek uit van de onderzoeksinstellingen. Zij bepalen doel en middelen van het onderzoek en zijn verwerkingsverantwoordelijke. In dat geval zijn het NRO (NWO) en de schoolbesturen geen verwerkingsverantwoordelijken. Schoolbesturen kunnen wel verwerkingsverantwoordelijke zijn in het geval zij mede het onderzoeksdoel en de middelen van het onderzoek bepalen, bijvoorbeeld door als medeaanvrager op te treden. Het CBS is verwerkingsverantwoordelijke voor zover het de koppeling van deze gegevens aan het NCO basisbestand betreft. Voor verwerking van bijzondere persoonsgegevens gelden aanvullende eisen (zie paragraaf 5).

De grondslag voor rechtmatige gegevensverwerking zal per open module bepaald moeten worden, onder anderen om te bepalen of er toestemming gevraagd moet worden aan de ouders (bij leerlingen jonger dan 16 jaar) of dat een mogelijkheid tot bezwaar voldoende is.

4.3 Peilingsonderzoeken (door de Inspectie)

Voor de peilingsonderzoeken worden nieuwe gegevens verzameld waarbij de instrumenten en onderzoeksmethoden in grote mate door de Inspectie zijn voorgeschreven en de Inspectie tevens betrokken is bij de uitvoering van het onderzoek.

Als verwerkingsverantwoordelijken aan te merken zijn zowel het NRO (NWO), het CBS, de Inspectie als de onderzoeksinstelling. Zij moeten samen tot een regeling (overeenkomst) komen met betrekking tot de verwerking van persoonsgegevens.

De grondslag voor verwerking van de persoonsgegevens kan worden gevonden in de taak van algemeen belang dan wel wettelijke verplichting van de Inspectie (art. 3 lid 1 en art. 8 lid 1 WOT). Voor verwerking van gewone persoonsgegevens voor peilingsonderzoeken hoeft dus geen toestemming gevraagd te worden. Voor verwerking van bijzondere persoonsgegevens zoals in de peiling burgerschap (politieke gezindheid, religie en levensbeschouwing en etnische of nationale afkomst) of bij het maken van filmopnames binnen bepaalde peilingsonderzoeken, gelden aanvullende eisen (zie paragraaf 5).

4.4 Toestemming aanvullende onderzoeken NCO

Voor aanvullende onderzoeken bij het NCO zal aan de schoolbesturen worden verzocht om ouders/vertegenwoordigers van leerlingen onder de 16 jaar om toestemming te vragen voor deelname aan en verwerking van (bijzondere) persoonsgegevens voor landelijk representatief onderwijsonderzoek gefinancierd door het NRO, in het kader van het NCO, gedurende de gehele schoolloopbaan.

5. Verwerking van bijzondere persoonsgegevens

Wanneer aan de rechtmatigheidstoets is voldaan voor de verdere verwerking van persoonsgegevens geldt voor bijzondere persoonsgegevens ook nog een verwerkingsverbod dat doorbroken moet worden. In artikel 9 lid 2 van de AVG zijn de gronden daarvoor opgenomen.

Het verbod op het verwerken van bijzondere persoonsgegevens wordt opgegeven indien de betrokkene toestemming geeft voor de verwerking van deze gegevens (art. 9 lid 2 sub a AVG). Dit dient een rechtsgeldige actieve toestemming te zijn geweest, in lijn met artikel 4 van de AVG.

Een alternatief voor 'toestemming' om het verwerkingsverbod te doorbreken is mogelijk wanneer (art. 9 lid 2 sub j AVG):

- Verwerking noodzakelijk is voor wetenschappelijk onderzoek (art. 89 lid 1 AVG);
- Evenredigheid met het nagestreefde doel wordt gewaarborgd;
- Wezenlijke inhoud van het recht op bescherming van persoonsgegevens wordt geëerbiedigd;
- Passende en specifieke maatregelen worden getroffen ter bescherming van de grondrechten en belangen van de betrokkene.

In Nederland is deze uitzonderingsbepaling nader ingevuld in art. 24 UAVG, verwerking van bijzondere persoonsgegevens is mogelijk indien aan al deze voorwaarden is voldaan:

- De verwerking is noodzakelijk voor wetenschappelijk onderzoek;
- Het onderzoek dient een algemeen belang;
- Het vragen van uitdrukkelijke toestemming blijkt onmogelijk (wanneer betrokkene niet traceerbaar is of overleden) of kost een onevenredige inspanning (zie hieronder);
- Bij de uitvoering is voorzien in zodanige waarborgen dat de persoonlijke levenssfeer van de betrokkene niet onevenredig wordt geschaad.

Toepassing van de uitzonderingsbepaling 'onevenredige inspanning'

Bij respondenten onder de 16 jaar is toestemming van de wettelijk vertegenwoordiger (ouder of voogd) nodig. Dit blijkt in de praktijk voor grootschalige, landelijk representatieve onderzoeken, zoals het NCO, vaak zeer ingewikkeld en kost veel tijd, inspanningen en geld voor onderzoekers en scholen om toestemming van elke individuele ouder te krijgen. Voor kleinere onderzoeken is er in mindere mate sprake van onevenredige inspanning, waardoor voor dergelijke onderzoeken niet snel aangenomen kan worden dat van deze uitzondering gebruik kan worden gemaakt. Landelijke representativiteit van het onderzoek is een onderscheidende factor om onderscheid te maken tussen kleinere en grotere onderzoeken. Daarbij is ook het algemeen belang van het waarborgen van de landelijke representativiteit van het onderzoek een zwaarwegend argument. Voor onderzoeken binnen het NCO geldt dat deze landelijk representatief moeten zijn.

Het NCO voldoet aan de vereiste beveiligingsnormen in de samenwerking met het CBS. Daarnaast zijn de onderzoeksinstellingen verantwoordelijk voor de beveiliging van de onderzoeksgegevens die zij verwerken in het kader van het NCO. In dit verband zijn schriftelijke afspraken met betrekking tot de beveiliging tegen onrechtmatig gebruik, toegang tot gegevens, geheimhouding en de presentatie van de onderzoeksresultaten van belang. Deze afspraken worden vastgelegd in een verwerkersovereenkomst en/of een regeling gezamen-

lijke verwerkingsverantwoordelijken, zo nodig voorafgegaan door een (aanvullende) gegevensbeschermings-effectbeoordeling.

De volgende factoren kunnen, voor grootschalige, landelijk representatieve onderzoeken, worden betrokken bij het bepalen of sprake is van een 'onevenredige inspanning':

- Tijd en kosten (Handleiding AVG 2018, Ministerie J&V);
- Groot aantal deelnemers (overweging 62 AVG);

Daaraan gerelateerd kunnen de volgende overwegingen mogelijk een rol spelen:

- De bureaucratie voor scholen en onderzoeksinstellingen als relevante factor. Het vragen om toestemming voor onderzoek aan elke individuele ouder verloopt namelijk vaak via de scholen;
- Wanneer scholen de administratie van een onderzoek organiseren kan dit ook registratieproblemen veroorzaken vanwege een gebrek aan (accurate) registratie van de scholen. Daarmee wordt de kans vergroot op fouten in de administratie over welke ouders al dan niet toestemming hebben gegeven voor deelname van hun kind aan onderzoek;
- Daarnaast levert het vragen van toestemming aan elke individuele ouder het risico op van selectieve non-respons, waarmee het doel van het onderzoek (namelijk een landelijk representatief beeld te schetsen) in gevaar wordt gebracht.

Deze argumenten moeten worden afgewogen tegen het belang van de bescherming van bijzondere persoons-gegevens. Daarbij kunnen de volgende factoren worden betrokken:

- Het belang van de bescherming van bijzondere persoonsgegevens van kinderen dient extra zwaar te wegen;
- Hoever treedt het onderzoek in de privésfeer? Hoe verder de bevraging treedt in de privésfeer hoe eerder moet worden aangenomen dat niet aan het criterium van onevenredige inspanning kan worden voldaan;
- Welke onderzoeksmethode wordt er gehanteerd?. Voor observaties en interviews geldt dat deze verder treden in de persoonlijke levenssfeer dan een vragenlijst en dat hiervoor zeker toestemming gevraagd zal moeten worden met betrekking tot bijzondere persoonsgegevens (N.B. dat geldt niet voor anonieme observaties). Het maken van filmopnames is op zichzelf ook weer een bijzonder persoonsgegeven.

Per afzonderlijk onderzoek zal een afweging gemaakt moeten worden of aan het criterium van onevenredige inspanning wordt voldaan. Onderzoekers leggen dit indien mogelijk voor aan de ethische commissie van hun instelling.

6. Rechten van de betrokkene bij verwerking van persoonsgegevens voor onderzoek

Volgens art. 44 UAVG zijn de volgende rechten wel en andere rechten niet van toepassing bij verwerking van persoonsgegevens voor wetenschappelijk onderzoek.

Rechten van de betrokkene die van toepassing zijn:
- Recht op bezwaar, tenzij de verwerking noodzakelijk is voor de uitvoering van een taak van algemeen belang (art. 21 AVG)

Rechten van de betrokkene die niet van toepassing zijn:
- Recht op inzage
- Recht op rectificatie (art. 16 AVG)
- Recht op beperking van de verwerking (art. 18 AVG)

Informatieplicht bij verdere verwerking van persoonsgegevens voor onderzoek (dus niet bij nieuwe verzameling van persoonsgegevens)

Bij verdere verwerking van persoonsgegevens voor onderzoek heeft de verwerkingsverantwoordelijke de plicht om de volgende informatie te geven aan de betrokkene (art. 14 lid 1 AVG) (bijlage 4 en 5):
- Identiteit en contactgegevens van de verwerkingsverantwoordelijke, en van de vertegenwoordiger daarvan;
- Contactgegevens van de functionaris gegevensbescherming (als die er is);
- Verwerkingsdoeleinden waarvoor de persoonsgegevens zijn bestemd en de rechtsgrond voor de verwerking;
- Betrokken categorieën van persoonsgegevens;
- Ontvangers of categorieën van ontvangers van persoonsgegevens (voor zover relevant).

Dit is niet van toepassing voor zover:
- De betrokkene deze informatie al heeft;
- Het verstrekken van informatie aan iedere betrokkene onmogelijk blijkt of onevenredig veel inspanning vergt, in het bijzonder bij wetenschappelijk onderzoek (art. 14 lid 5 AVG, overweging 62 AVG):
  - Onevenredige inspanning moet worden afgewogen op basis van de tijd en kosten die ermee gepaard gaan om iedere ouder of leerling afzonderlijk te informeren (zie Handleiding AVG 2018, Ministerie van J&V);
  - In dat geval moet de verwerkingsverantwoordelijke passende maatregelen nemen waaronder het openbaar maken van de informatie.

Toepassing voor onderwijsonderzoek

Wanneer de school deelneemt aan een grootschalig, landelijk representatief onderzoek waarvoor toestemming wordt gevraagd zullen de ouders en/of de leerlingen daarover meteen worden geïnformeerd. Daarbij zal ook het doel van het NCO worden toegelicht, evenals de koppeling van de persoonsgegevens, en verdere verwerking daarvan, binnen de beveiligde omgeving van het CBS met de eerder beschreven waarborgen.

Mocht er geen toestemming te hoeven worden gevraagd dan geldt met betrekking tot de informatieplicht verder het volgende. Wanneer een schoolbestuur verwerkingsverantwoordelijke is dan is het aan het schoolbestuur om de ouders en de leerlingen te informeren. Dit zal niet snel een onevenredige inspanning betekenen.

Wanneer sprake is van een onevenredige inspanning zullen de ouders en/of de leerlingen via een algemene mededeling geïnformeerd moeten worden. Dit kan via een aparte mededeling, ofwel via de nieuwsbrief of andere kanalen. Er moet worden vastgelegd op welke wijze de betrokkene geïnformeerd is (omtrent de toestemming) en voldaan is aan de informatieplicht.

Bij het informeren van de ouders en/of de leerlingen moet ook het recht van bezwaar worden opgenomen (art. 21 AVG) waarbij de ouders en/of de leerlingen direct bij de onderzoekers via een emailadres bezwaar kunnen aantekenen tegen de verwerking van hun persoonsgegevens. De onderzoekers geven bevestiging van de ontvangst en honorering van dit bezwaar.

Bijlage 1

Beschrijving gegevens BRON

In het primair onderwijs moeten schoolbesturen de volgende gegevens over leerlingen registreren in BRON (art. 178a Wpo):

- onderwijsnummer (persoonsgebonden nummer)
- geslacht, geboortedatum en postcode van de woonplaats;
- de datum van in- of uitschrijving;
- de groep;
- indien van toepassing het gewicht ten behoeve van de toekenning van aanvullende bekostiging voor personeelskosten voor de bestrijding van onderwijsachterstanden, indien het betreft een leerling die is ingeschreven op een basisschool;
- indien van toepassing de aanduiding dat het betreft een leerling met een niet-Nederlandse culturele achtergrond, indien het betreft een leerling die is ingeschreven op een speciale school voor basisonderwijs, dan wel de aanduiding dat het betreft een leerling met een niet-Nederlandse culturele achtergrond met uitzondering van leerlingen van wie ten minste een van de ouders of voogden afkomstig is uit Suriname, de Nederlandse Antillen of Aruba, indien het betreft een leerling die is ingeschreven op een basisschool;
- indien van toepassing voor- en vroegschoolse educatie;
- indien van toepassing de uitslag van de centrale eindtoets of andere eindtoets;
- het schooladvies;
- het registratienummer van de school of, indien sprake is van een nevenvestiging, het registratienummer daarvan;
- bekostigingsindicatie; en
- tot een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip en indien van toepassing de begin- en de einddatum van de periode waarvoor er voor de leerling van een basisschool een ontwikkelingsperspectief als bedoeld in artikel 40a, is vastgesteld; en
- indien van toepassing de begin- en einddatum van de periode waarvoor een leerling geplaatst is op een orthopedagogisch-didactisch centrum als bedoeld in artikel 18a, lid 10a, en het registratienummer van het orthopedagogisch-didactisch centrum

In het voortgezet onderwijs moeten schoolbesturen de volgende gegevens over leerlingen registreren in BRON (art. 103b Wvo):

- onderwijsnummer (persoonsgebonden nummer)
- geslacht, geboortedatum en postcode van de woonplaats;
- de datum van in- of uitschrijving;
- de soort onderwijs;
- indien van toepassing de leerweg of het profiel;
- het leerjaar;
- het behaalde diploma;
- de vakken waarin examen is afgelegd, de cijfers van het schoolexamen en het centraal examen, de eindcijfers, de uitslag van het eindexamen of deeleindexamen en de datum waarop deze uitslag is bepaald;
- indien van toepassing de aanduiding van de minderheidsgroep en de verblijfsduur in Nederland, voorzover de desbetreffende minderheidsgroep of verblijfsduur als categorie is opgenomen in een ministeriële regeling waarin voorschriften zijn vastgesteld omtrent toekenning van een aanvullende vergoeding voor personeelskosten;

- het registratienummer van de school of scholengemeenschap dan wel verticale scholengemeenschap of, indien sprake is van een nevenvestiging dan wel tijdelijke nevenvestiging, het registratienummer daarvan;
- tot een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip en indien van toepassing de begin- en de einddatum van de periode waarvoor er voor de leerling, niet zijnde een leerling van een school voor praktijkonderwijs, een ontwikkelingsperspectief als bedoeld in artikel 26, is vastgesteld; en
- tot een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip en indien van toepassing de begin- en de einddatum van de periode waarvoor een leerling geplaatst is op een orthopedagogisch- didactisch centrum en het registratienummer van het orthopedagogisch-didactisch centrum.

In het speciaal onderwijs moeten schoolbesturen de volgende gegevens over leerlingen registreren in BRON (art. 164a WEC):

- onderwijsnummer (persoonsgebonden nummer)
- geslacht, geboortedatum en postcode van de woonplaats;
- de datum van in- of uitschrijving;
- de soort onderwijs;
- de schoolsoort;
- het leerjaar of de groep;
- indien van toepassing de aanduiding dat het betreft een leerling met een niet-Nederlandse culturele achtergrond;
- het registratienummer van de school of, indien sprake is van een nevenvestiging, het registratienummer daarvan;
- bekostigingsindicatie;
- de onderwijssoort dan wel het cluster
- indien een leerling is toegelaten, de indicatie voor het soort verblijf;
- indien een leerling is ingeschreven op een school niet zijnde een instelling: het registratienummer van het samenwerkingsverband, bedoeld in de Wet op het primair onderwijs dan wel de Wet op het voortgezet onderwijs, dat de leerling toelaatbaar heeft verklaard tot het speciaal dan wel voortgezet speciaal onderwijs en het volgnummer van de toelaatbaarheidsverklaring;
- de begin- en einddatum van de periode waarvoor de leerling toelaatbaar is verklaard tot het speciaal dan wel voortgezet speciaal onderwijs; en
- de bekostigingscategorie;
- indien van toepassing de leerweg of het profiel van het onderwijs;
- het behaalde diploma;
- de vakken waarin examen is afgelegd, de cijfers van het schoolexamen en het centraal examen, de eindcijfers, de uitslag van het eindexamen of deeleindexamen en de datum waarop deze uitslag is bepaald.

In het middelbaar beroepsonderwijs moeten schoolbesturen de volgende gegevens over leerlingen registreren in BRON (art. 2.5.5.a. WEB):

- onderwijsnummer (persoonsgebonden nummer)
- geslacht, geboortedatum en postcode van de woonplaats;
- de datum van inschrijving of einde inschrijving;
- de opleiding;
- de hoogste vooropleiding;
- het programma voortgezet algemeen volwassenenonderwijs (vakken);
- de behaalde certificaten en de data waarop de certificaten zijn behaald, alsmede de vakken waarin examen is afgelegd, de cijfers van het schoolexamen en het centraal examen, de eindcijfers en de uitslag van het eindexamen of het deeleindexamen;
- het uitstroomniveau of het behaalde diploma en de datum waarop het diploma is behaald alsmede, voor zover het Nederlands als tweede taal (NT2) betreft, het startniveau;

- het registratienummer van de instelling;
- indien van toepassing het volgen van de opleiding in voltijd of deeltijd;
- indien van toepassing het zijn van examendeelnemer;
- het aantal uren per week dat onderwijs wordt gevolgd aan de instelling;
- indien van toepassing de reden van het uitstromen;
- de locatie waar het onderwijs wordt gevolgd;
- indien van toepassing het samenwerkingscollege waar het onderwijs wordt gevolgd, en
- indien van toepassing op de deelnemer en voor zover de instelling dat wenst een organisatorische eenheid, bedoeld in artikel 9.1.7, eerste lid, onderdeel c, waarbinnen de deelnemer zijn opleiding voortgezet algemeen volwassenonderwijs volgt.

In het hoger onderwijs moeten instellingsbesturen de volgende gegevens over leerlingen registreren in BRON (art. 7.52 WHW):

- onderwijsnummer (persoonsgebonden nummer)
- de geslachtsnaam, voornamen, het geslacht en de geboortedatum van de student of extraneus en de postcode van diens woonplaats;
- de vooropleiding;
- de inschrijvingsvorm;
- de opleidingsvorm;
- de opleiding of opleidingen dan wel voor zover het de Open Universiteit betreft de onderwijseenheid of onderwijseenheden waarvoor de student of extraneus is ingeschreven;
- de opleidingsfase;
- het jaar, de maand en de dag van inschrijving;
- het jaar, de maand en de dag van beëindiging van de inschrijving en de reden van de beëindiging van de inschrijving;
- het al dan niet vrijgesteld zijn van het betalen van collegegeld;
- het jaar, de maand en de dag van het afsluitend examen van een bacheloropleiding en, indien van toepassing, van het afsluitend examen van een masteropleiding, een opleiding als bedoeld in artikel 18.15 of een associate degree-opleiding; en
- het registratienummer van de instelling.

Bijlage 2

Relevante wettelijke bepalingen voor verwerkingsverantwoordelijken voor het NCO

De volgende wettelijke bepalingen van (mogelijke) verwerkingsverantwoordelijken voor het NCO onderbouwen waarom deze partijen (mogelijke) verwerkingsverantwoordelijke zijn en geven een grondslag voor verwerking van persoonsgegevens in het kader van NCO.

- CBS

Art. 3 CBS-wet

Lid 1 Het CBS heeft tot taak het van overheidswege verrichten van statistisch onderzoek ten behoeve van praktijk, beleid en wetenschap en het openbaar maken van de op grond van zodanig onderzoek samengestelde statistieken.

Lid 2 Het CBS bevordert:

a. een statistische informatievoorziening van overheidswege die voorziet in de behoeften van praktijk, beleid en wetenschap;

Art. 33 CBS-wet

Lid 1 De directeur-generaal is bevoegd ten behoeve van statistische doeleinden gebruik te maken van gegevens uit registraties die in verband met de uitvoering van een wettelijke taak worden bijgehouden bij:

a. instellingen en diensten van:
    1. het Rijk;
    2. provincies;
    3. gemeenten;
    4. waterschappen;
    5. openbare lichamen, gevormd ingevolge de Wet gemeenschappelijke regelingen;
b. openbare lichamen als bedoeld in artikel 134 van de Grondwet;
c. zelfstandige bestuursorganen op het niveau van de centrale overheid.

Lid 2 De directeur-generaal is voorts bevoegd ten behoeve van statistische doeleinden gebruik te maken van gegevens uit registraties die worden bijgehouden door bij algemene maatregel van bestuur aangewezen rechtspersonen die een bij of krachtens de wet geregelde taak uitoefenen of geheel of gedeeltelijk, direct of indirect, worden bekostigd uit middelen van de Staat of uit de opbrengst van bij of krachtens de wet ingestelde heffingen.

Lid 3 Voor zover de in het eerste en tweede lid bedoelde verwerving niet de benodigde gegevens oplevert, is de directeur-generaal bevoegd ten behoeve van statistische doeleinden bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen gegevens op te vragen bij door die maatregel aangewezen categorieën van ondernemingen, vrije beroepsbeoefenaren, instellingen en rechtspersonen.

Lid 4 De in het eerste lid bedoelde instellingen, diensten, lichamen en zelfstandige bestuursorganen, de in het tweede lid bedoelde rechtspersonen en de in het derde lid bedoelde ondernemingen, vrije beroepsbeoefenaren, instellingen en rechtspersonen verstrekken de in die leden bedoelde gegevens kosteloos op verzoek van de directeur-generaal binnen een bij algemene maatregel van bestuur te bepalen termijn. Daarbij kan geen beroep worden gedaan op geheimhoudingsverplichtingen, tenzij deze verplichtingen gebaseerd zijn op internationale regelgeving.

Art. 34 CBS-wet

De directeur-generaal kan het burgerservicenummer opnemen in een registratie en daarvan gebruik maken ten behoeve van statistische doeleinden. De directeur-generaal kan het burgerservicenummer gebruiken in contacten met personen en instanties voor zover deze zelf gemachtigd zijn tot het gebruik van dat nummer in een registratie.

Art. 35 CBS-wet

De directeur-generaal kan ten behoeve van statistische doeleinden bijzondere categorieën van persoonsgegevens en persoonsgegevens van strafrechtelijke aard als bedoeld in paragraaf 3.1 onderscheidenlijk paragraaf 3.2 van de Uitvoeringswet Algemene verordening gegevensbescherming verwerken.

Art. 37 CBS-wet

Lid 1 De door de directeur-generaal in het kader van de uitoefening van de taken ter uitvoering van deze wet ontvangen gegevens worden uitsluitend gebruikt voor statistische doeleinden.
Lid 2 De in het eerste lid bedoelde gegevens worden niet verstrekt aan anderen dan degenen die belast zijn met de uitvoering van de taak van het CBS.
Lid 3 De in het eerste lid bedoelde gegevens worden slechts zodanig openbaar gemaakt dat daaraan geen herkenbare gegevens over een afzonderlijk persoon, huishouden, onderneming of instelling kunnen worden ontleend, tenzij, ingeval het gegevens met betrekking tot een onderneming of instelling betreft, er een gegronde reden is om aan te nemen dat bij de betrokken onderneming of instelling geen bedenkingen bestaan tegen de openbaarmaking.

Art. 41 CBS-wet

1. In afwijking van artikel 37 kan de directeur-generaal op verzoek, ten behoeve van statistisch of wetenschappelijk onderzoek, een verzameling van gegevens met betrekking tot het gebruik waarvan passende maatregelen zijn genomen om herkenning van afzonderlijke personen, huishoudens, ondernemingen of instellingen te voorkomen, verstrekken aan een dienst, organisatie of instelling als bedoeld in het tweede lid, dan wel daartoe toegang verlenen.
2. Een verzameling van gegevens als bedoeld in het eerste lid kan worden verstrekt, dan wel daartoe kan toegang worden verleend aan:
   a. een universiteit in de zin van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek;
   b. een bij wet ingestelde organisatie of instelling voor wetenschappelijk onderzoek;
   c. bij of krachtens de wet ingestelde planbureaus;
   d. de communautaire en nationale instanties voor de statistiek van de lidstaten van de Europese Unie;
   e. onderzoeksafdelingen van ministeries en andere diensten, organisaties en instellingen.

- NRO (NWO)

De volgende bepaling geeft niet zozeer de grondslag voor verwerking van persoonsgegevens maar geeft wel aan dat doel en middelen van het NCO (mede) worden bepaald door het NRO (NWO). Daarom is het NRO (NWO) mede verwerkingsverantwoordelijke voor het NCO. Overigens zal het NRO zelf geen persoonsgegevens verwerken.

Art. 3 NWO-wet

Lid 1 De organisatie heeft tot taak het bevorderen van de kwaliteit van wetenschappelijk onderzoek alsmede het initiëren en stimuleren van nieuwe ontwikkelingen in het wetenschappelijk onderzoek. Lid 2 De organisatie voert haar taak uit in het bijzonder door het toewijzen van middelen.

- Schoolbesturen

Primair onderwijs

Artikel 10 Wpo:
Het bevoegd gezag draagt zorg voor de kwaliteit van het onderwijs op de school. Onder zorg dragen voor de kwaliteit van het onderwijs wordt in elk geval verstaan het naleven van de bij of krachtens deze wet gegeven voorschriften en het uitvoeren van het stelsel van kwaliteitszorg, bedoeld in artikel 12, vierde lid.

Artikel 12 lid 4 Wpo:
a. het bewaken dat leerlingen een ononderbroken ontwikkelingsproces kunnen doorlopen en dat het onderwijs wordt afgestemd op de voortgang in de ontwikkeling van leerlingen, bedoeld in artikel 8, eerste lid, mede met behulp van het leerling- en onderwijsvolgsysteem, bedoeld in artikel 8, zesde lid, en
b. het vaststellen welke maatregelen ter verbetering nodig zijn.

Artikel 42 Wpo:
Lid 1 Over iedere leerling die de school verlaat, stelt de directeur, na overleg met het onderwijzend personeel, ten behoeve van de ontvangende school of school als bedoeld in de Wet op de expertisecentra dan wel als bedoeld in de Wet op het voortgezet onderwijs een onderwijskundig rapport op. Afschrift van dit rapport wordt aan de ouders van de leerling verstrekt. Bij algemene maatregel van bestuur worden nadere voorschriften omtrent dit rapport gegeven. De centrale eindtoets of andere eindtoets dient als tweede objectieve gegeven om onderadvisering vanuit het primair onderwijs te voorkomen.
Lid 2 Ten behoeve van iedere leerling in het achtste schooljaar stelt het bevoegd gezag voor 1 maart een schooladvies vast omtrent het volgen van aansluitend voortgezet onderwijs als bedoeld in de Wet op het voortgezet onderwijs of voortgezet speciaal onderwijs als bedoeld in de Wet op de expertisecentra. Het schooladvies maakt onderdeel uit van het onderwijskundig rapport. Indien de leerling blijkens de uitslag van de centrale eindtoets of andere eindtoets, bedoeld in artikel 9b, beschikt over meer kennis en vaardigheden dan die waarop het schooladvies berust, heroverweegt het bevoegd gezag het schooladvies. Indien hierbij wordt afgeweken van de uitslag van de centrale eindtoets of andere eindtoets, wordt dit gemotiveerd.

Artikel 173 Wpo
Lid 1 Het bevoegd gezag onderscheidenlijk het samenwerkingsverband draagt er zorg voor dat het beschikt over geordende gegevens ten behoeve van het door Onze minister te voeren beleid met betrekking tot het onderwijs, bedoeld in deze wet, en verleent desgevraagd medewerking aan door of namens Onze minister uit te voeren onderzoek dat geheel of mede op deze gegevens is gebaseerd.
Lid 2 Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen nadere voorschriften worden gegeven omtrent de definiëring, de wijze van ordening en de beschikbaarstelling van de gegevens, bedoeld in het eerste lid.

Voortgezet onderwijs

Artikel 23a Wvo
Het bevoegd gezag draagt zorg voor de kwaliteit van het onderwijs op de school. Onder zorg dragen voor de kwaliteit van het onderwijs wordt in elk geval verstaan het naleven van de bij of krachtens deze wet gegeven voorschriften en het uitvoeren van het stelsel van kwaliteitszorg, bedoeld in artikel 24, vierde lid.
Speciaal onderwijs Art. 19 WEC

Het bevoegd gezag draagt zorg voor de kwaliteit van het onderwijs op de school. Onder zorg dragen voor de kwaliteit van het onderwijs wordt in elk geval verstaan het naleven van de bij of krachtens deze wet gegeven voorschriften en het uitvoeren van het stelsel van kwaliteitszorg, bedoeld in artikel 21, vierde lid.

Middelbaar beroepsonderwijs

Artikel 1.3.6. lid 1 WEB
Het bevoegd gezag richt een stelsel van kwaliteitszorg voor de instelling in en draagt er in dat verband zorg voor dat, zo veel mogelijk in samenwerking met andere instellingen, wordt voorzien in een regelmatige beoordeling van de kwaliteit van het onderwijs, waaronder maatregelen en instrumenten om te waarborgen dat het personeel zijn bekwaamheid onderhoudt. De beoordeling bij de instellingen geschiedt mede aan de hand van het oordeel van deelnemers over de kwaliteit van het onderwijs aan de instelling. Het bevoegd gezag draagt er zorg voor dat de in de eerste volzin bedoelde beoordeling geschiedt met betrokkenheid van onafhankelijke deskundigen en belanghebbenden. De uitkomsten van de beoordeling zijn openbaar.

Hoger onderwijs

Artikel 1.18 WHW
Het instellingsbestuur van een instelling voor hoger onderwijs draagt er zorg voor dat, zoveel mogelijk in samenwerking met andere instellingen, wordt voorzien in een regelmatige beoordeling, mede door onafhankelijke deskundigen, van de kwaliteit van de werkzaamheden van de instelling. De beoordeling geschiedt mede aan de hand van het oordeel van studenten over de kwaliteit van het onderwijs van de instelling. Het deel van de beoordeling dat is uitgevoerd door onafhankelijke deskundigen wordt door het instellingsbestuur openbaar gemaakt. Bij de beoordeling worden de uitkomsten van eerdere beoordelingen betrokken.

- Inspectie van het Onderwijs (in relatie tot de peilingsonderzoeken)

Artikel 3 lid 1 WOT
Lid 1 De Inspectie heeft de volgende taken:

Sub d. het rapporteren over de ontwikkeling van, in bijzonder van de kwaliteit van, het onderwijs en over de uitoefening van de taken door de instellingen, de samenwerkingsverbanden en de Samenwerkingsorganisatie beroepsonderwijs bedrijfsleven, in het bijzonder over de kwaliteit daarvan

Artikel 8 lid 1 WOT
De inspectie rapporteert desgevraagd en uit eigen beweging aan Onze Minister over de ontwikkeling, in het bijzonder van de kwaliteit, van het onderwijs en doet op grond daarvan voorstellen die zij in het belang van het onderwijs nodig acht.

- Minister van OCW (uitsluitend in relatie tot specifieke onderzoeken waar de minister doel en middelen van bepaalt)

Art. 23 Grondwet
Lid 1 Het onderwijs is een voorwerp van de aanhoudende zorg der regering.

In combinatie met specifieke bepalingen in de onderwijswetgeving.

Bijlage 3

Overeenkomst NRO en schoolbesturen over levering LVS- gegevens voor NCO

Afspraken rond het leveren van gegevens over reken- en taalvaardigheid van leerlingen aan het Centraal Bureau voor de Statistiek voor het Nationaal Cohortonderzoek Onderwijs.

Achtergrond
Door het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO) wordt samen met het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) het Nationaal Cohortonderzoek Onderwijs (NCO) opgebouwd. In het NCO worden alle Nederlandse leerlingen gevolgd in hun ontwikkeling en hun schoolloopbaan. Doelstelling van het NCO is om één kwalitatief goede database te bouwen die gebruikt kan worden voor wetenschappelijk en beleidsgericht onderzoek, en daarnaast gerichte informatie kan leveren aan scholen in het kader van hun kwaliteitszorg (de jaarlijkse vertrouwelijke rapporten "Waar blijven uw (oud-)leerlingen?" waarvan een eerste versie in mei 2017 aan alle scholen in po en vo is geleverd). Door één centrale database op te bouwen, wordt de onderzoekslast voor scholen beperkt en de kwaliteit van de data en de analysemogelijkheden verbeterd. Voor meer info, zie: www.nationaalcohortonderzoek.nl.

Het NRO en het CBS willen graag de gegevens over de prestaties op het gebied van taal en rekenen toevoegen aan het NCO. Het doel daarvan is om te komen tot een leerwinstindicator op deze domeinen. Daarvoor wordt alle toetsinformatie verzameld op de terreinen rekenen en taal.

Het NCO beperkt zich tot de Leerlingvolgsystemen van ParnasSys, ESIS, CITO en BOOM (hierna te noemen "leveranciers administratiepakketten") en tot toetsen van BOOM en CITO (hierna te noemen "leveranciers toetsen").

Afspraken
Op verzoek van het NRO levert

Het bestuur genaamd: _____

bestuursnummer: _____

gevestigd te: _____

de toetsresultaten taal en rekenen over de periode schooljaar 2010-2011 tot en met schooljaar 2016-2017 uit de LVS-administratiepakketten van de po-scholen die onder haar bestuur vallen, aan het CBS ten behoeve van het NCO (zowel wetenschappelijk onderzoek, bestandsopbouw als kwaliteitszorg). Hierbij gelden de volgende afspraken:

1. De resultaten van alle toetsen op het terrein van taal en rekenen worden aan het CBS geleverd ten behoeve van het NCO. Andere gegevens worden niet opgevraagd.
2. De LVS-gegevens worden uitsluitend gebruikt in het kader van het NCO. Ander gebruik van de toets-resultaten is op grond van deze afspraken niet toegestaan.
3. De ter beschikkingstelling van de betreffende toetsresultaten van de school gebeurt digitaal via een beveiligd uploadkanaal door de leveranciers administratiepakketten (als 'verwerkers' ten behoeve van het schoolbestuur ('verwerkingsverantwoordelijke')) rechtstreeks aan CBS.

4. Met het oog op de koppeling van de toetsresultaten aan het NCO databestand dat door NRO en CBS samen in de beschermde omgeving van het CBS is opgebouwd, dient het CBS te beschikken over het onderwijsnummer van de leerlingen op de school. Voor de koppeling aan het NCO zullen de leveranciers administratiepakketten deze informatie ook aan het CBS verstrekken.
5. Het bestand met identificerende persoonsgegevens zal door het CBS uitsluitend gebruikt worden voor koppelingsdoeleinden binnen het NCO. Het betreffende bestand wordt na koppeling vernietigd door CBS. Het CBS pseudonimiseert de data en zet de versleutelde bestanden samen met de andere NCO-data klaar in een beveiligde omgeving voor gebruik door de onderzoekers van het consortium en het NCO.
6. Het consortium maakt vertrouwelijke rapporten voor de deelnemende scholen. Het schoolbestuur geeft het CBS toestemming om deze vertrouwelijke rapporten door NRO aan de deelnemende scholen beschikbaar te stellen.
7. Wanneer NCO onderzoeksgegevens openbaar worden gemaakt, hetzij als databestand bij instituut DANS of CBS hetzij als publicatie, wordt gewaarborgd dat er geen tot scholen of personen herleidbare informatie in die openbare gegevens aanwezig is.
8. De schoolbesturen informeren, rechtstreeks of via de scholen, de ouders/verzorgers van de leerlingen via een brief of ander communicatiekanaal over het voornemen om de toetsresultaten van de school te gebruiken ten behoeve van wetenschappelijk onderzoek, bestandsopbouw en kwaliteitszorg. Het NRO verstrekt hiervoor voorbeeldbrieven.
9. Ouders/verzorgers van leerlingen kunnen bezwaar maken tegen doorlevering van gegevens aan het CBS. Dit bezwaar kunnen ze bij het bestuur of bij de school uiten, tot uiterlijk 6 maanden na ondertekening van het contract. Bij bezwaar worden de toetsresultaten van de betreffende leerling niet in het onderzoek gebruikt. Hiervoor zal door de leveranciers administratiepakketten een vinkje in het administratiepakket worden ingebouwd. Standaard staat dit vinkje voor doorlevering ‘aan’. Bij bezwaar kan de school dit vinkje ‘uit’ zetten.

Datum: _____

Namens het schoolbestuur

Namens het NRO

Naam: _____

Gerard Baars, directeur NRO

Bijlage 4

Het verstrekken van LVS-gegevens voor het Nationaal Cohortonderzoek Onderwijs en de informatievoorziening aan ouders: Informatie voor de betrokken scholen

Het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO; www.nro.nl) heeft aan uw schoolbestuur gevraagd om de Cito-gegevens van leerlingen uit het leerlingvolgsysteem (LVS) te verstrekken aan het Centraal Bureau voor de Statistiek CBS (CBS; www.cbs.nl) voor het Nationaal Cohortonderzoek Onderwijs (NCO; www.nationaalcohortonderzoek.nl). Op basis van het NCO leveren wij u onder andere elk jaar de vertrouwelijke rapporten "Hoe gaat het met uw (oud-)leerlingen?"

Wat is het doel van deze gegevensverzameling?
De Cito-gegevens worden gebruikt voor twee doeleindes: wetenschappelijk onderzoek en kwaliteitszorg van scholen. Om inzicht te geven in de kwaliteit van het onderwijsproces is het belangrijk dat scholen inzicht hebben in de **leergroei** van hun leerlingen. Hiervoor is het nodig om gegevens over de ontwikkeling van leerlingen op de domeinen rekenen en taal over hun loopbaan bijeen te brengen en te vergelijken met de ontwikkeling van vergelijkbare leerlingen op nationaal niveau. Het NCO gebruikt deze gegevens om aan alle scholen die deze gegevens beschikbaar hebben gesteld een vertrouwelijk, op maat gemaakt rapport te verstrekken over de leergroei bij hun leerlingen. Daarnaast worden de gegevens bewerkt zodat deze niet herleidbaar zijn naar individuele leerlingen of scholen. Met deze gegevens kan in het kader van het NCO wetenschappelijk onderzoek te verrichten binnen de beveiligde omgeving van het CBS.

Om welke gegevens gaat het?
Uw school legt in het LVS gegevens vast over de schoolresultaten van de leerlingen. Sommige van deze gegevens zijn belangrijk voor onderzoek en statistiek (waaronder het NCO). Dit betreft Cito- resultaten van taal- en rekentoetsen. Op basis hiervan kunnen ontwikkelingen en prestaties van uw school en andere scholen in kaart worden gebracht. Dat kan helpen om het onderwijs te verbeteren op uw school en in heel Nederland.

Mag het schoolbestuur deze gegevens leveren? En aan wie?
Het schoolbestuur mag de genoemde gegevens voor het doel van onderzoek en statistiek aan het CBS verstrekken. Dit gebeurt, nadat uw schoolbestuur daar toestemming voor heeft gegeven, via de leverancier van het administratiepakket (Cito, ParnasSys of ESIS). Deze leveranciers zullen de gegevens uit het LVS exporteren en via een beveiligd kanaal aan CBS leveren. Het CBS zorgt dat de gegevens voor het NCO niet meer naar leerlingen te herleiden zijn naar individuele leerlingen of scholen en stelt deze bestanden in een beveiligde omgeving beschikbaar voor onderzoekers.
Het CBS mag deze gegevens op dezelfde wijze verwerken als andere gegevens die vanuit de onderwijssector (verplicht) worden aangeleverd voor onderzoek en statistiek. Het CBS is gehouden aan de CBS-wet waarin geregeld is hoe het gegevens mag verwerken voor welke doelen. Geleverde gegevens worden door het CBS zeer goed beveiligd bewaard.

Hoe zit het met de privacy?
CBS vervult zijn bijzondere rol door een zeer stringente en gestandaardiseerde manier van werken conform wet- en regelgeving. De verwerking van persoonsgegevens vindt alleen plaats binnen de streng beveiligde omgeving van het CBS. Wetenschappelijke analyses van gegevens uit het NCO kunnen bovendien alleen worden uitgevoerd door daartoe bevoegde wetenschappelijke medewerkers van bevoegde instellingen, en alleen met een duidelijk omschreven onderzoeksdoel. Voor onderzoekers zijn de gegevens niet herleidbaar naar de leerlingen van de school. Onderzoeksgegevens (in de vorm van een benchmark) over de school kunnen terug geleverd worden aan de school. De onderzoeksresultaten zullen ook nooit herleidbaar zijn naar individuen. Het CBS ziet daar streng op toe. Alle resultaten van berekeningen op gegevens worden door gespecialiseerde medewerkers van het CBS gecontroleerd op herkenbaarheid. Daarnaast tekenen de onderzoekers die via het CBS met de data gaan werken een geheimhoudingsverklaring waarmee ook zij verantwoordelijk zijn voor het bewaken van de privacy.

Wie moet toestemming geven?
Schoolbesturen zijn verantwoordelijk voor de gegevens uit de leerlingvolgsystemen. Zij zijn op grond van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) bevoegd om persoonsgegevens uit de volgsystemen die belangrijk zijn voor wetenschappelijk onderzoek en statistiek aan het CBS te verstrekken ten behoeve van het NCO. Hiervoor wordt een standaardovereenkomst getekend tussen NRO en het betreffende schoolbestuur. Hierin geven besturen aan dat zij gegevens rechtstreeks vanuit de administratiepakketten (Cito, ParnasSys of ESIS) via een in te richten beveiligd kanaal zullen leveren aan het CBS voor het NCO. Op het moment dat uw bestuur deze overeenkomst tekent, wordt standaard voor alle leerlingen van uw aangemelde scholen in het schoolbestand in het LVS de mogelijkheid ingesteld om deze gegevens te exporteren. Na expliciete accordering door de school zullen de softwareleveranciers van de administratiepakketten ervoor zorgen dat de gegevens worden geëxporteerd en via een beveiligd kanaal aan het CBS worden geleverd.
Wat moet de school doen rondom de bezwaarprocedure?

Schoolbesturen moeten de ouders goed informeren over deelname aan het NCO-LVS-project en de mogelijkheid daar bezwaar tegen te maken. Dit gebeurt in de regel via de school.

- Het is belangrijk dat de school het belang van het onderzoek bij het informeren van ouders en leerlingen goed uitlegt (zie: Hoe kan ik een bezwaarprocedure als school organiseren?). Mochten ouders bezwaar hebben tegen verwerking van deze gegevens dan kunnen zij dit kenbaar maken bij de school.
- De school honoreert dat bezwaar en levert de gegevens van de betreffende leerling niet aan het CBS. Dit doet de school door voor de betreffende leerling in het LVS bezwaar aan te geven.
- In de praktijk blijkt dat maar enkele ouders per school bezwaar hebben. Als er geen bezwaar is mag de school 'gewone' persoonsgegevens verstrekken aan het CBS. Dit zijn persoonsgegevens die niet als 'bijzondere' persoonsgegevens zijn aan te merken (zie hierna).

Hoe zit het dan met bijzondere persoonsgegevens?
Bijzondere persoonsgegevens zijn volgens de AVG persoonsgegevens met betrekking tot ras of etnische afkomst (inclusief huidskleur, nationale afkomst), politieke opvattingen, religieuze of levensbeschouwelijke overtuigingen, of het lidmaatschap van een vakbond, genetische gegevens, biometrische gegevens met het oog op de unieke identificatie van een persoon (zoals herkenbare personen op foto's en in films), of gegevens over gezondheid (fysiek of mentaal, ruim te interpreteren, betreft verleden, heden en toekomst), of gegevens met betrekking tot iemands seksueel gedrag of seksuele gerichtheid (art. 9 lid 1 AVG, art. 4 lid 13, 14 AVG, overweging 51 AVG). In het kader van de levering van gegevens van toetsprestaties van leerlingen uit het LVS door de school aan het CBS ten behoeve van het NCO worden **geen bijzondere persoonsgegevens** opgevraagd. Mocht dit voor aanvullend onderzoek in de toekomst toch gewenst zijn, dan wordt u daarover apart geïnformeerd.

Hoe kan ik een bezwaarprocedure als school organiseren?
Als school is het van belang dat u ouders goed informeert over de levering van de gegevens uit het LVS aan het CBS. Dat kan bijvoorbeeld door alle ouders per brief te informeren, of via een tekst op de website of in de schoolgids. NRO heeft hiervoor een voorbeeldtekst aan uw bestuur beschikbaar gesteld.
Er zijn vele manieren waarop de school dit naar eigen inzicht gemakkelijk kan inrichten, zodat het zowel voor de school als de ouders gemakkelijk werkt. De school zou bijvoorbeeld in de informatie aan de ouders hierover een emailadres kunnen opnemen dat speciaal voor deze functie kan worden gebruikt. Daarmee komt een eventueel bezwaar altijd op dezelfde plek terecht bij de school. De school is er vervolgens voor verantwoordelijk dat de betreffende gegevens niet geleverd worden, door de betreffende leerling op te zoeken in het LVS en het bezwaar op doorlevering aan te geven.

Bijlage 5

Informatie voor ouders over gebruik van persoonsgegevens LVS voor NCO

Schoolgids / website

Het verbeteren van het onderwijs van onze school en wetenschappelijk onderzoek
Onze school legt in het leerlingvolgsysteem gegevens over de schoolresultaten van de leerlingen vast. Die gegevens zijn belangrijk om het onderwijs van onze school te verbeteren en voor onze gesprekken met bijvoorbeeld de Inspectie van het Onderwijs. Sommige van deze gegevens zijn ook belangrijk voor wetenschappelijk onderzoek. Vooral de resultaten van taal- en rekentoetsen kunnen hiervoor belangrijk zijn Door de resultaten van taal- en rekentoetsen te analyseren weten we wat de ontwikkeling van onze leerlingen is en hoe goed onze school het doet. Dit is belangrijk, omdat dit ons helpt om het onderwijs op onze school beter te maken, maar ook het onderwijs in heel Nederland helpt verbeteren.

De school gaat de resultaten van de taal- en rekentoetsen sturen aan het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) (www.cbs.nl), zodat het gebruikt kan worden voor onderzoek naar de ontwikkeling van onze leerlingen. Het CBS zorgt ervoor dat deze resultaten in een veilige omgeving worden opgeslagen voor het Nationaal Cohortonderzoek Onderwijs (www.nationaalcohortonderzoek.nl). Daarnaast zorgt het CBS ervoor dat leerlingen nooit herkenbaar zijn voor andere mensen.
Dit betekent dat onderzoekers nooit een leerling of school kunnen herkennen. Ook in openbare publicaties zullen leerlingen of scholen nooit te herkennen zijn. De verwerking van persoonsgegevens vindt alleen plaats binnen de beveiligde omgeving van het CBS, volgens de wettelijke regels en de strenge regels van het CBS. Het CBS doet dit ook voor alle andere statistieken die zij maakt. **Mocht u toch bezwaar hebben tegen het gebruik van de gegevens van uw eigen kind, dan kunt u dit laten weten bij de school. De school zorgt er dan voor dat de gegevens van uw kind niet aan het CBS gestuurd worden.**

Soms zijn aanvullende gegevens belangrijk voor onderzoek
Scholen mogen gegevens over taal en rekenen aan het CBS sturen. Dat komt omdat deze gegevens niet beschouwd worden als 'bijzondere' persoonsgegevens (bijvoorbeeld over gezondheid van leerlingen) en omdat scholen volgens de onderwijswetgeving de plicht hebben hun onderwijs te verbeteren. Voor het gebruik van bijzondere persoonsgegevens stelt de wet strengere eisen en moeten ouders actief toestemming geven. **Dat is hier niet aan de orde omdat het om toetsgegevens gaat, u moet het alleen laten weten als u bezwaar heeft.**